

Välkomna

SEXIT utbildningen börjar kl. 08.30, var vänlig kontrollera att ljud och kamera fungerar, samt att du har SEXIT-handboken tillgänglig

sexit

Samtal om sexuell hälsa och erfarenhet av våld

Kunskapscentrum för sexuell hälsa (KSH)
Västra Götalandsregionens kompetenscentrum
om våld i nära relationer (VKV)
Smittskydd Västra Götaland och Sexualmedicinskt
centrum

Malmö, 3-5 april 2024

Program för dagen

- Introduktion och bakgrund till SEXIT
- Genomgång av frågorna
- Utvärdering av SEXIT
- Patientfall
- Rutiner i verksamheten, "Hur blir det för oss?"
- Avslutning

Kunskapscentrum för sexuell hälsa

Arbetar för allas rätt till bästa möjliga sexuella och reproduktiva hälsa på lika villkor - genom hela livet

- Västra Götalandsregionens enhet för SRHR
- Vårt uppdrag är att stötta andra verksamheter att följa [regionens antagna SRHR-strategi](#), som utgår från följande:
  - SRHR är en del av den allmänna hälsan.
  - God och jämlik sexuell och reproduktiv hälsa för alla.
  - Rätten till kunskap, information, vård och service.
- Detta gör vi genom utbildning, forskning, processtöd och att ta fram metoder för verksamhetsutveckling.

Syfte med SEXIT

- *Att unga som är särskilt risktagande eller utsatta vad gäller sexuell ohälsa, och/eller unga med erfarenhet av våld, ska identifieras och erbjudas relevant vård och stöd.*
- *Att bidra till ett mer strategiskt preventivt arbete.*

Vad är SEXIT?

En vetenskapligt framtagen metod i tre delar:

- Utbildning kring unga i risk och användning av SEXIT
- Frågeformulär
- Handboken

SEXIT frågeformulär 3.0 (2019)

- 22 frågor om besökaren samt fritextfält
- Frågor baserade på forskning om riskfaktorer för sexuell ohälsa och erfarenhet av våld
- Uppföljning av personalens åtgärder
- Inga personuppgifter på enkäten vilket möjliggör insamling och statistikföring

sexit

Samtal om sexuell hälsa och erfarenhet av våld

Dessa frågor ställs för att kunna ge bättre vård och stöd. Att svara är frivilligt, du väljer själv vilka frågor du vill svara på och vilka svarsalternativ som stämmer bäst på dig.

1. Hur gammal är du? _____ år				
2. Vilket kön har du? <small>Med kön menar vi könsidentitet, det kön du själv känner dig som.</small>	Kvinnor ☐	Man ☐	Annat ☐ _____	Vet inte ☐
3. Vilken sexuell orientering har du?	Heterosexuell ☐	Homosexuell ☐	Bisexuell ☐	Annan ☐ _____
4. Hur bor du?	Med förälder/ vårdnadshavare ☐	Med kompis/ partner ☐	I familjschem/ på HVB ☐	Ensam ☐
5. Hur ofta har du druckit alkohol under det senaste året?		Aldrig ☐	1 gång i månaden eller mindre ☐	2-4 gånger i månaden ☐
6. Har du använt droger? <small>Cannabis, amfetamin, heroin, LSD, anabola steroider, pappens eller annan drog.</small>			Aldrig ☐	Ja, för mer än ett år sedan ☐
7. Är det någon som har begränsat eller kontrollerat dig när det gäller Lev, val av partner, umgänge, klädsel eller fritidsaktiviteter?			Ja ☐	Nej ☐
8. Har du själv begränsat eller kontrollerat någon annan enligt ovan?			Ja ☐	Nej ☐
9. Har du varit utsatt för fysiskt och/eller psykiskt våld? <small>Fysiskt våld är t.ex. att bli slagen, sparkad, knuffad eller skadad på annat sätt. Psykiskt våld är t.ex. att bli kränkt, förtrodd, hotad, trakasserad eller mobbad. Psykiskt våld kan även ske via mobil eller dator. Flera svar möjliga.</small>			Ja, fysiskt våld ☐	Nej ☐
10. Har du själv utsatt någon annan för fysiskt och/eller psykiskt våld enligt ovan?			Ja ☐	Nej ☐
11. Har du varit utsatt för något av följande mot din vilja? <small>Gäller även via mobil eller dator.</small> - sett någon blotta sig, ett någon tafsat på dig, tagit emot eller skickat ovälkomna bilder - onanerat åt någon eller haft vaginalt-, oralt- eller annat sex			Ja ☐	Nej ☐
12. Har du själv tafsat, skickat eller krävt ovälkomna bilder, eller utfört någon annan sexuell handling mot en persons vilja?			Ja ☐	Nej ☐
13. Har du under din uppväxt upplevt att någon i din familj utsatte för psykiskt, fysiskt, eller sexuell våld?			Ja ☐	Nej ☐

➔

Frågorna i SEXIT 3.0

1. Ålder

2. Könsidentitet

3. Sexuell orientering

4. Boende

5. Alkohol

6. Droger

7-8. Begränsad/kontrollerad

9-10. Psykiskt eller fysiskt våld

11-12. Sex mot sin vilja

13. Bevitnat våld

---

14. Ålder för sexdebut (självddefinierad)

15. Antal sexpartners

16. STI skydd- Kondomanvändning

17. Graviditetsskydd

18. Könssjukdomar

19. Oplanerad graviditet

20. Sex som självskada

21-22. Sex mot ersättning

Därför behövs SEXIT

För att det är svårt att fråga och unga sällan berättar självmant

För att studier visar att människor vill få dessa frågor

För att kunna ge rätt stöd och behandling

För att det har saknats rutiner och verktyg

Forskning och verksamhetsutveckling

- Pilotprojektet startade 2015
- Sofia Hammarströms avhandling från Linköpings universitet 2021
- Pågående: SEXIT 4.0 och webbutbildning.
- Forskning elevhälsan, SEXIT Vuxen

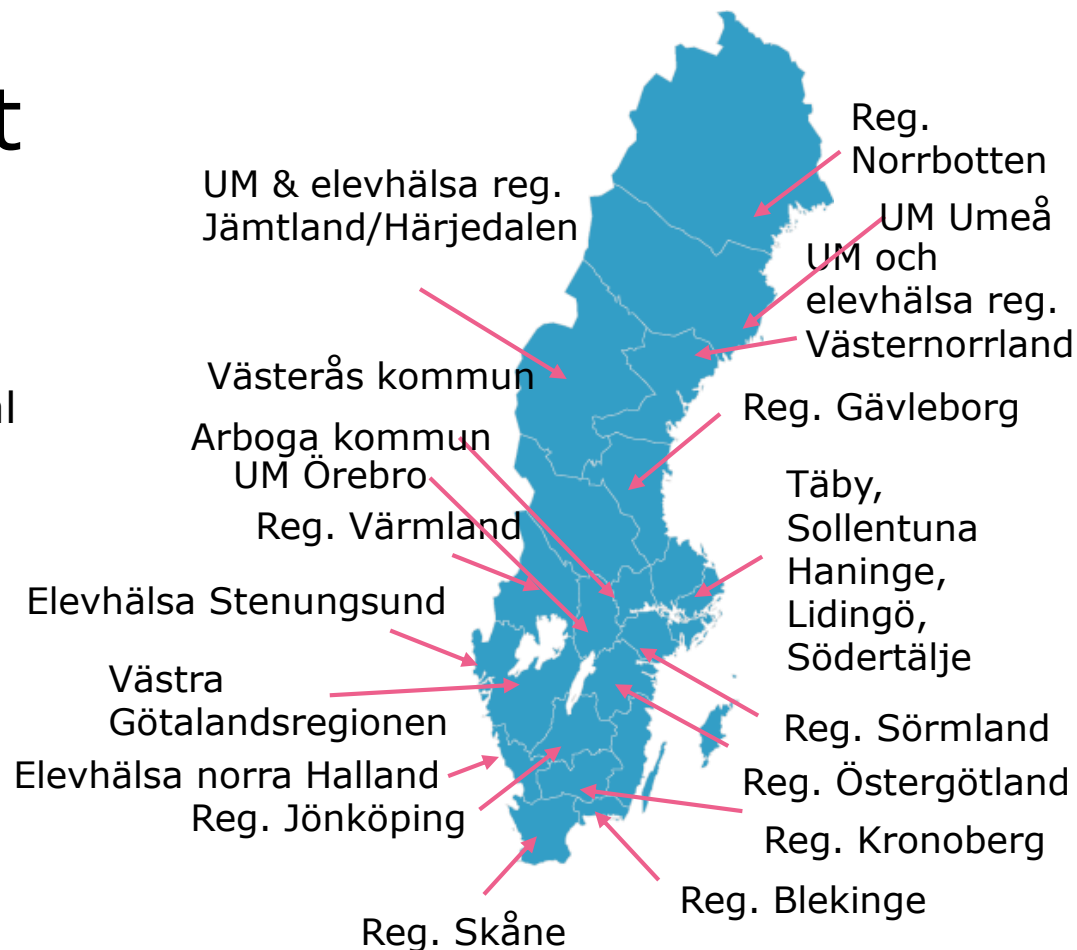
Identification of young people
at risk of sexual ill-health
- implementing a new tool in youth clinics

Sofia Hammarström

SEXIT nationellt

- Ungdomsmottagningar i 14 regioner
- 500 utbildade elevhälsopersonal
- SiS ungdomshem, VGR
- Mini-Maria, VGR
- Mottagning för unga män, VGR
- Mottagning för unga vuxna, VGR
- SMC-Pilen, VGR
- Viss personal på BUP

SEXIT i skolan

- Inkluderas i elevhälsans hälsosamtal eller som fristående rutin på högstadiet och gymnasiet
- Samtal kan hållas av både skolsköterska och kurator
- Alla nås, även killarna och andra grupper
- Följs upp i flera forskningsstudier

Här ställer vi frågor om din **sexuella hälsa och** **erfarenhet av våld**

Alla som besöker oss erbjuds att fylla i ett formulär där vi ställer frågor om våld, sexualitet och annat som är viktigt för din hälsa. Dina svar blir sedan underlag för våra fortsatta samtal.

Frågorna ställs för att kunna ge bättre vård och stöd. Att svara är frivilligt, du väljer själv vilka frågor du vill svara på och vilka svarsalternativ som stämmer bäst på dig.

Informationen du lämnar i formuläret hanteras på samma sätt som saker du berättar vid ditt besök, journalen lyder under sekretess och vi som arbetar här har tystnadsplikt. Vi har dock alltid en skyldighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten om vi misstänker att någon under 18 år far illa.

sexit

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

SRHR.se
med ett samarbete med en integrerad

Efter inledande information fyller eleven i det standardiserade frågeformuläret.

Personalen går igenom svaren med eleven och ställer följdfrågor med stöd av handboken.

Personalen gör en helhetsbedömning och vidtar åtgärder med stöd av handboken. Personalen journalför det av vikt.

SEXIT på olika språk

- Formuläret finns på de fem vanligaste språken bland unga
- SEXIT Bild- och språkstöd på de vanligaste språken samt lättare svenska
- Affisch på de vanligaste språken
- [Allt material finns här](#)

21.

እስካ/ኸ ሴክስ ምስ ዝረኽብካዮ ሰብ ኮነ ብተሌ ፎን ወይ ብኮምፒተር ብምግባር ንገዘብ ተኸፊሉካ ይፈልጥ ዶ?

ምናልባት ንስኻ/ኸ ጥሩ ንገዘብ፣ ኣልኮሎል፣ ሸጋራ፣ ድራግ፣ መንበሪ ገዛ፣ መግቢ ወይ መገሻ ተቐቢልካ ትኸውን

Har du fått någon betalning för att göra något sexuellt med någon du träffat eller genom telefon eller dator?
Det kan vara att du fått pengar, alkohol, cigaretter, droger, boende, mat eller resor.

✓ አወ
Ja

✗ ዩዩኒ/ ኣይፋልን
Nej

?? ኣይፈልጥን እዩ
Vet inte

Fylla i SEXIT digitalt inför besök

- SEXIT kan besvaras inför ett besök via 1177, [länk till demo](#)
- SEXIT kan användas direkt i Visiba Cares app för digitala UM-möten, SEXIT fylls då i vid tidsbokningen.
- Finns i Blå appen, from oktober 2024.

Samtal om sexuell hälsa och erfarenhet av våld

Dessa frågor ställs för att kunna ge bättre vård och stöd. Att svara är frivilligt, du väljer själv vilka frågor du vill svara på och vilka svarsalternativ som stämmer bäst på dig.

1. Hur gammal är du?

Om under 18år

1. Hur gammal är du? _____ år					
2. Vilket kön har du? <small>Med kön menar vi könsidentitet, det kön som du känner dig som.</small>	Kvinn ☐	Man ☐	Annat ☐ _____	Vet inte ☐	
3. Vilken sexuell orientering har du?	Heterosexuell ☐	Homosexuell ☐	Bisexuell ☐	Annat ☐ _____	Vet inte ☐
4. Hur bor du?	<small>Med förälder/ vårdnadshavare</small> ☐	<small>Med kompis/ partner</small> ☐	<small>I familjehem/ på HVB</small> ☐	E ensam ☐	Annat sätt ☐
5. Hur ofta har du druckit alkohol det senaste året?	Aldrig ☐	<small>1 gång i månaden eller mindre</small> ☐	<small>2-4 gånger i månaden</small> ☐	<small>2 gånger i veckan eller mer</small> ☐	
6. Har du använt droger? <small>Cannabis, amfetamin, heroin, LSD, anabola steroider, poppers eller annan drog.</small>	Aldrig ☐	Ja, för mer än ett år sedan ☐	Ja, under det senaste året ☐		

7. Är det någon som har begränsat eller kontrollerat dig när det gäller t. ex. val av partner, umgänge, klädsel eller fritidsaktiviteter?	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
8. Har du själv begränsat eller kontrollerat någon annan enligt ovan?	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
9. Har du varit utsatt för fysiskt och/eller psykiskt våld? <small>Fysiskt våld är t.ex. att bli slagen, sparkad, knuffad eller skadad på annat sätt. Psykiskt våld är t.ex. att bli kränkt, förtrodd, hotad, trakasserad eller mobbad. Psykiskt våld kan även ske via mobil eller dator. Flera svar möjliga.</small>	Ja, fysiskt våld ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
	Ja, psykiskt våld ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
10. Har du själv utsatt någon annan för fysiskt och/eller psykiskt våld enligt ovan?	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
11. Har du varit utsatt för något av följande mot din vilja? Gäller även via mobil eller dator. - sett någon blotta sig, att någon tafsat på dig, tagit emot eller skickat avklädda bilder - onanerat åt någon eller haft vaginalt-, oralt- eller analt sex	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
12. Har du själv tafsat, skickat eller krävt avklädda bilder, eller utfört någon annan sexuell handling mot en persons vilja?	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐
13. Har du under din uppväxt upplevt att någon i din familj utsatts för psykiskt, fysiskt, eller sexuellt våld?	Ja ☐	Nej ☐	Vet inte ☐

Ålderns betydelse

- Riskutsatthet och risktagande börjar oftast i tidiga tonår
- Hälsokonsekvenserna blir ofta större ju yngre någon är
- Åldern är viktig i bedömning av risk i samtliga efterföljande frågor

2. Vilket kön har du?

Med kön menar vi könsidentitet, alltså det kön du själv känner dig som

- Kvinna   Man   Annat _____   Vet inte

Flera aspekter av kön

- Könsidentitet är en av flera aspekter av kön. Juridiskt kön, biologiskt kön, könsidentitet, könsuttryck och socialt kön.
- Spektrum (ej juridiskt kön) och kan förändras över tid
- Könsidentitet har inget med sexuell orientering att göra, dvs vilket kön man blir attraherad av.

Transpersoner

- Transperson är en gruppbezeichnung för de vars könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön som tilldelades vid födseln
- En cis-person är motsatsen till en transperson
- Gruppbezeichnung transpersoner inkluderar binära transpersoner och icke-binära
- Vissa transpersoner upplever könsdysfori, ett lidande över att till exempel kroppen eller rösten inte stämmer överens med ens könsidentitet.

Transpersoner

- Är mer utsatta för övergrepp, trakasserier, diskriminering och våld jämfört med cis-personer
- En tredjedel har erfarenhet av sex mot sin vilja
- En tiondel har fått ersättning för sex
- [En tredjedel har försökt ta sitt liv](#)
- Transkvinnor ökad risk för hiv, syfilis och psykisk ohälsa jämfört med den generella befolkningen (internationella studier)

3. Vilken sexuell orientering har du?

- Heterosexuell
- Homosexuell
- Bisexuell
- Annan _____
- Vet inte

Sexuell orientering

- Homo- & bisexuella unga är mer utsatta för våld och har sämre psykisk hälsa än heterosexuella unga
- Bisexuella har sämre livsvillkor, livskvalitet och hälsa än både homosexuella och heterosexuella personer
- Ökad förekomst av sex som självskada
- Det är ungefär dubbelt så vanligt att unga hbtq-personer gjort något sexuellt som de inte velat
- MSM har ökad risk för hiv/STI/hepatit

4. Hur bor du?

- Ensam
- Med förälder/vårdnadshavare
- I familjehem/på HVB
- Med kompis/partner
- Annat sätt

Omhändertagna unga

- Omhändertagna unga har i högre grad erfarenheter av
  - oskyddat sex
  - oplanerad graviditet och STI
  - sex mot sin vilja
  - sex mot ersättning
- Stort behov av testning och rådgivning
- Risk för en bristande kontinuitet i vården (skolhälsovård?), och att dessa unga tappas bort när det gäller uppföljning

5. Hur ofta har du druckit alkohol under det senaste året?

- Aldrig
- 1 gång i månad eller mindre
- 2-4 gånger i månaden
- 2 gånger i veckan eller mer

Alkohol och sexuellt risktagande

- Unga löper större risk att ta skada av alkohol
- Samband mellan högt alkoholintag och sexuellt risktagande. Men - det är inte visat att alkohol leder till sexuellt risktagande.
- Alkohol är en riskfaktor för våld
- Troligtvis finns gemensamma underliggande faktorer till flera riskbeteenden

6. Har du använt droger?

Cannabis, amfetamin, heroin, LSD, anabola steroider eller annan drog

- Aldrig
- Ja, för mer än ett år sedan
- Ja, under det senaste året

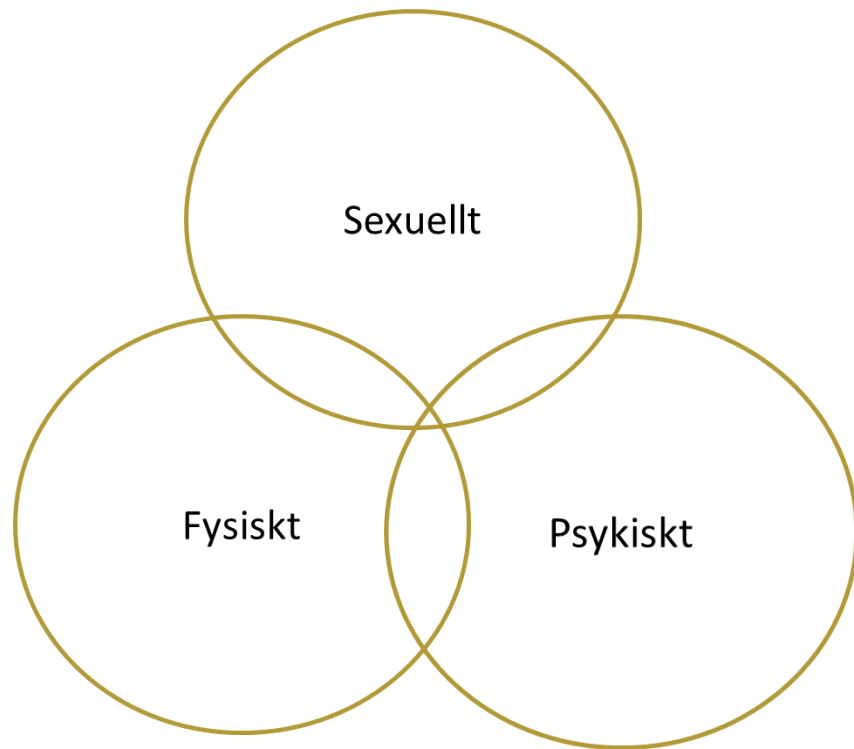

Droger och sexuellt risktagande

- Unga som brukar cannabis eller andra droger utsätter sig i högre grad än andra för sexuella risker
- Intravenös droganvändning innebär risk för hepatit och hiv

Vad är våld?

- Försummelse
- Latent
- Ekonomiskt
- Digitalt
- Hedersrelaterat

Hedersrelaterat våld och förtryck

- Kollektivt sanktionerat våld i syfte att upprätthålla familjens heder.
- Hedern upprätthålls genom att bevara/kontrollera kvinnors sexualitet och relationer. Starka oskuldsnormer och heteronormer.
- Alla kan vara drabbade, oavsett kön.
- Innefattar även:
  - Tvångsäktenskap
  - Barnäktenskap
  - Kvinnlig könsstympning

Ungas erfarenhet av våld

- Olika arenor (hemma, skola, nätet, fritidsaktivitet, utomhus...)
- Olika utövare (föräldrar, syskon, partners, tränare, personal, okända, unga, vuxna...)
- Våldet i ungas kärleksrelationer liknar annat "våld i nära relationer" ser samma könsmonster, men få referensramar om sex och relationer.

Fundera på/prata om....

- Är ni på er arbetsplats bättre på att upptäcka *vissa* former av våld eller våldssituationer?

Fysiska skador

PTSD

Psykisk ohälsa

Hälsokonsekvenser av våld

Psykosomatiska
symtom

Sämre
allmäntillstånd

Negativ påverkan på anknytning

Fysisk sjukdom

Vanliga konsekvenser av våld:

- Missad skolgång
- Undvikande
- Riskbruk/missbruk
- Bristande impuls kontroll
- Mobbar/blir mobbad
- Exponerar sig för våld
- Självskadeteende
- Tidig sexdebut
- Utsatthet/ utövande i egna relationer
- Svårt med sociala sammanhang

Samtal om våld

- Var intresserad. Ha ögonkontakt. Inge förtroende.
- Den som får berättelsen har fått förtroendet och det öppnas ett fönster.
- Positiva sociala responser. Hur kan du maxa med positiva sociala responser?
- Underskatta inte betydelsen av det du gör och förmedlar.
- Ställ frågor, vad har hänt, vad har du varit med om. Gå in i situationerna.
- Det skadar inte! Förutsatt att du är intresserad av svaren.
Det som är farligt är undvikandet; att prata/tänka/känna.
- Beskriv våld som våld-inte som kärlekshandlingar: "hen tryckte in tungan i din mun" vs. "hen kysste dig"
- Förstå våld. Tydliggör avsikten att använda våld.

7. Är det någon som har begränsat eller kontrollerat dig när det gäller t.ex. val av partner, umgänge, klädsel eller fritidsaktiviteter?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 12%

Nej 88%

8. Har du själv begränsat eller kontrollerat någon annan enligt ovan?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 2%

Nej 98%

Att begränsa eller kontrollera någon annan

- Det kan över tid utvecklas till ett grövre våld
- De som medverkar till hedersrelaterat våld och förtryck kan även själva vara utsatta för våld

9. Har du varit utsatt för fysiskt eller psykiskt våld?

Fysiskt våld är t.ex. att bli slagen, sparkad, knuffad eller på annat sätt skadas. Psykiskt våld är t.ex. att bli kränkt, förnedrad, hotad, trakasserad eller mobbad. Våld kan även ske via mobil eller dator. Flera svar möjliga.

Ja, fysiskt våld

Ja, psykiskt våld

Nej

Vet inte

VGR 2023

Fys våld   Ja 14% Nej 86%

Psyk våld   Ja 28% Nej 72%

10. Har du själv utsatt någon annan för fysiskt och/eller psykiskt våld enligt ovan?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 3%

Nej 97%

Att utsätta annan person för våld

- Främst är det unga killar som utsätter andra killar och tjejer för fysiskt våld
- Tjejer som utövar våld, oftast mindre allvarligt och ger ej samma konsekvenser

Sexuell utsatthet i gängkriminalitet

- <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/barnmorskan-berattar-ung-tjej-lurades-in-i-gruppvaldtakt-av-skuldsatt-kompis>

11. Har du varit utsatt för något av följande mot din vilja? Gäller även via mobil eller dator

a) sett någon blotta sig, att någon tafsat på dig, tagit emot eller skickat avklädda bilder

b) onanerat åt någon eller haft vaginalt-, oralt- eller analt sex

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

A Ja 41%   Nej 59%

B Ja 11%   Nej 89%

Ungdomars utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering

- 25% har varit med om sexuella övergrepp
- 36% var tjejer och 12% killar
- 65% var utsatta av någon de kände
- 35% var utsatta av någon de inte kände
- 15% hade lärt känna förövaren via nätet
- Inte berättat för någon 32% tjejer, 63% killar
- 14% sökt hjälp, 15% hade behövt men inte sökt hjälp
- 4% av övergreppen anmäls till Socialtjänsten, 7% till polisen

Utgiven 15 juni 2022 | Författare: Åsa Landberg, Linda Jonsson och Carl Göran Svedin

Nätets roll vid sexuella övergrepp mot barn

- Unga kan ha svårt att bedöma risker på nätet
- Grooming/sexuella övergrepp/ sexuella trakasserier/sex mot ersättning
- Ofta dolt för vuxenvärlden
- Effektivt för förövare, när fler och är mer anonym
- Lika allvarliga konsekvenser som övergrepp utanför nätet

Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet. Rapport utifrån en nationell enkätstudie 2014, 5839 elever i gymnasiets tredje år. Linda Jonsson och Linda Johansson, 2017

Nätbaserat sexuellt våld mot barn och unga

- Olika former av nätbaserat sexuellt våld
  - Sexting, Hämnpporr, Sexuell utpressning, Grooming
- Vem utsätts, vem utsätter
- Hälsokonsekvenser
- Juridiska aspekter av nätbaserat sexuellt våld

[Länk till rapporten: Nätbaserat sexuellt våld mot barn och unga](#)

Nätbaserat sexuellt våld mot barn och unga

Till dig som arbetar inom elevhälsan eller på ungdomsmottagningar

Sexuella övergrepp på nätet

- Lika allvarliga konsekvenser som övergrepp utanför nätet
- Samband med psykisk ohälsa och dålig självkänsla
- Utsatta unga är oftare mobbade och mer på sociala medier
- Utsatta unga rapporterar oftare även om annan typ av våldsutsatthet

Sårbarhets och riskfaktorer för sexuellt våld och exploatering

- Sexuella övergrepp, våld
- Omsorgssvikt
- Omhändertagande inom socialomsorg
- Mobbning
- Rymma hemifrån, hemlöshet
- Funktionsnedsättning, psykiatrisk samsjuklighet
- Heder
- Substansberoende
- Migration
- Socioekonomisk utsatthet
- Kopplingar till kriminella miljöer, kriminalitet

Ref: BRÅ, 2024; Svedin et.al, 2021; Våld mot barn 2022; WHO, 2024, Bounds, et.al 2015; Fedina et.al, 2016; Greenbaum & Crawford-Jakubiak, 2015; Varma et.al, 2015; Greenbaum, et.al, 2018; Colangelo & Keefe-Cooperman, 2012; Wilson & Widom, 2010; Cyders et.al, 2021; Ijadi-Maghsoodi, et.al, 2016; Jämställdhetsmyndigheten, 2024; Quinn, et.al, 2019; Felitti et.al, 1998

12. Har du själv tafsat, skickat eller krävt avklädda bilder, eller utfört någon annan sexuell handling mot en persons vilja?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 0,3%

Utfört sexuell handling mot en persons vilja

- 5 % av unga män och av 1 % av unga kvinnor (18 år)
- Unga män som tvingat sig till sex har oftare än kontrollgrupper varit utsatta för sexuella övergrepp
- Det finns samband med antisocialt beteende, alkohol och droganvändning att ha många partners och att se på pornografi.

Oönskad sexualitet som kan skada andra och prevention av sexuellt våld

- Viktigt att fånga upp tidigt – innan övergrepp sker
- Finns ofta en vilja att ta emot vård och hjälp när den erbjuds
- Behöver vara låga trösklar till vård

13. Har du under din uppväxt upplevt att någon i din familj utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023
Ja 13%

Nej 87%

- Att bevittna och uppleva våld mellan omsorgspersoner under uppväxten kan orsaka psykisk och fysisk ohälsa på kort och lång sikt
- Orosanmälan ska göras vid pågående våld
- Barnfridsbrott sedan 1 juni 2021, överväg att gör en parallell polisanmälan.

Hälso- och sjukvårdens ansvar

- Ställa frågor om våld (identifiera)
- Erbjuder rätt insats (stöd och vård eller hänvisa vidare)
- Dokumentation (inkl spårsäkring och skadedokumentation)
- Anmäla till socialtjänsten vid misstanke eller oro om att barn far illa

Stöd och behandling inom hälso- och sjukvården

- Psykosocialt stöd

Lyssna, ta emot, bekräfta, förmedla trygghet och hopp, förlägg ansvar där det hör hemma.

- Medicinsk behandling

STI och oönskad graviditet - provtagning och rådgivning, spårsäkring, vaccination hepatit B och HPV, fysiska skador

- Specialist behandling – traumabehandling

Utväg, BUP, VUP, traumaenheter

- Specialistverksamheter VGR

Sexualmedicinskt Centrum, Mottagning sexuella övergrepp - Pilen

Anmälningsplikt, SoL 14 kap § 1

Ovillkorligt – det räcker med misstanke

Att samråda med chef eller kollega är hjälpsamt

Konsultera socialtjänsten aidentifierat

Som professionell kan du inte vara anonym

Anmäl även vid pågående kontakt med socialtjänst

Polisanmälan

Vid misstanke om brott mot barn

Möjlighet att polisanmäla parallellt med orosanmälan till socialtjänst vid brott mot liv och hälsa, ex misshandel, sexualbrott, könsstympning, barnfridsbrott.

Vid misstanke om brott mot vuxen

Möjlighet att anmäla till polis om brott medför fängelse minst ett år eller vid försök till brott två år, ex mord, våldtäkt, grov misshandel

För att konsultera polis eller åklagare ring 114 14

Vad ska dokumenteras?

Det som ungdomen berättar

Våldshändelser – handlingar

Det du observerar

Skador, blåmärken, psykiskt tillstånd mm. Om något inte stämmer.

Synliga skador

Såväl akuta allvarliga skador som återkommande lindrigare skador.

Om en anmälan är gjord

Anmälan till socialtjänst (Använd KVÅ-kod GD008) och polis

Dokumentera fakta,
undvik egna tolkningar
eller värderingar

14. Hur gammal var du den första gången du hade sex med någon?

Obs om 14 år eller yngre

Tidig sexdebut < 15 år

- Samband med sexuellt risktagande och erfarenhet av sexuellt våld
- Sex mellan en person över 15 år och en person under 15 år är olagligt, men enligt lagen ska man inte ska dömas om det är uppenbart att det inte handlat om något övergrepp.

15. Hur många personer har du haft sex med under det senaste året?

Gäller även via mobil eller dator.

Obs om 3 eller fler

VGR 2023

Senaste året 2,3 sexpartners

Den mest avgörande faktorn för att få STI är att ha fler än en partner

- Risken ökar med faktorn 2,3 för varje intervall 0-1, 2-3, 4-5, 5-10 partners senaste 12 månaderna
- KK/tillfälliga partners - som i sin tur har andra partners
- Parallella relationer innebär ökad smittspridningsrisk
- Smittorisk varierar med sexuell praktik (analt/vaginalt/oralt samlag)

Många sexualpartners – ställ följdfrågor

- Erfarenhet av sexuella övergrepp under barndomen innebär ökad risk för sexuellt risktagande (tidig sexdebut, högt antal partners, STI mm)
- Samband finns mellan sex som självskada och sex mot ersättning och högt antal partners
- Kan vara uttryck för tvångsmässighet kring sex
- Sex online?

16. Hur ofta använder du och dina partners kondom eller slickklapp som skydd mot könssjukdomar?

Alltid

Ibland

Aldrig

VGR 2023

Aldrig 39%

Ibland 40%

Alltid 21%

De dubbla spåren – prevention av STI och oplanerad graviditet

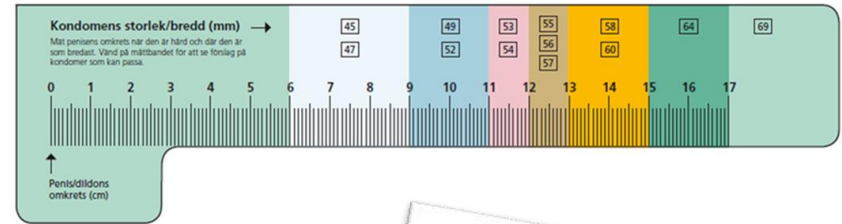
- Färre än 10% klarar att samtidigt använda både kondom och annat preventivmedel.
- De som använder långtidsverkande får inte återbesök på lång tid och kan missa kondomsamtal och testning?

Kondomen måste lanseras bättre

- Prata om kondom
- Val av kondom
- Träna kondom
- Utbildning av personal
- Lust- och njutningsinriktning
- "Säkrare sex- och kondomsamtal" en viktig rutin
- Kondomera och tränis

17. Hur ofta använder du och dina partners skydd mot graviditet?

Alltid Ibland Aldrig Vet inte Ej aktuellt

VGR 2023

Aldrig 6%

Ibland 19%

Alltid 75%

Graviditetsskydd

- Vanligt att förlita sig på partners skydd
- Vanligt att glömma p-piller
- Okunskap kring olika strategiers effektivitet

18. Har du eller har du haft klamydia, gonorrhé, syfilis, hepatit eller hiv?

Ja

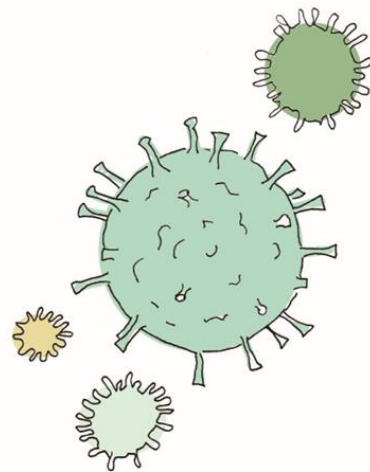
Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 10%

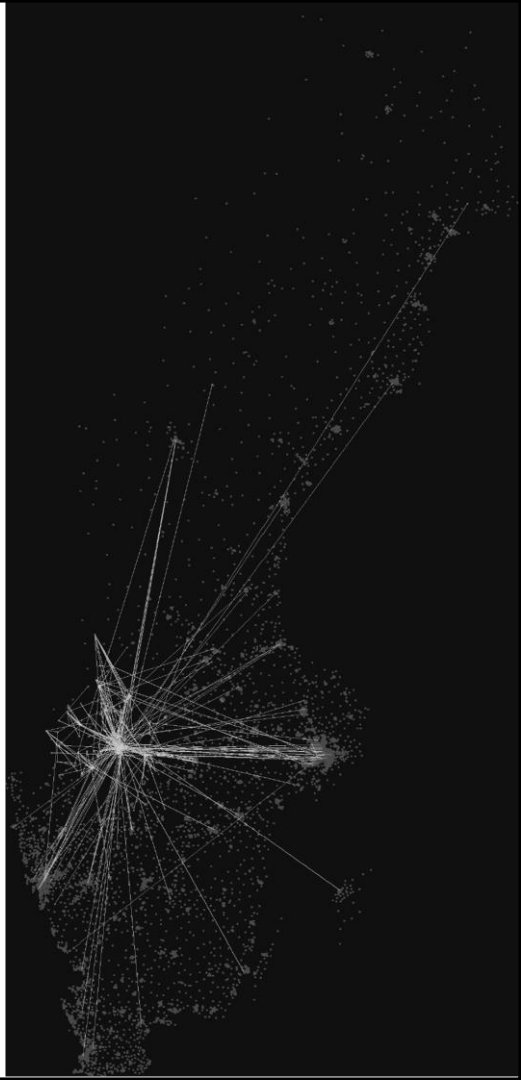
Nej 90%

Tidigare STI

- Tidigare STI innebär förhöjd risk för ny infektion
- STI är snedfördelade i ungdomspopulationen
- Personer med ökat risktagande
- Kontakter i nätverk där STI är vanligt

Smittspårning från Nordvik et al 2007

Kort om HPV

- Den vanligaste sexuellt överförda infektionen
- Vaccination i åk 5
- Vaccination 4-valent vaccin skyddar mot HPV 16 o 18, 6+11.
sedan 2019 : 9 - valent vaccin skyddar mot HPV 16, 18, 31, 33, 45, 52 och 58 , 6+11
- Kampanjen "Utrota HPV och livmoderhalscancer i Sverige" (inom 5 år) innebär:
- Personer födda 1994 - 1999 ges kostnadsfritt möjlighet till vaccination med Gardasil 9, och självprovtagning för HPV, oavsett tidigare vaccination.
- Personer med jämn näst sista siffra i personnumret kallas per brev, sms eller via Kivra. Tidsbokning sker sedan via 1177.se till vaccinationscentraler.

19. Har du eller någon partner blivit oplanerat gravid?

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

Ja 6%

Nej 94%

Oplanerad graviditet

- Personer som tidigare gjort abort löper ökad risk att bli oplanerat gravida igen
- 40% av abortsökande svenska kvinnor hade tidigare genomgått minst en abort, 32% av männen
- Långtidsverkande preventivmedel är att rekommendera

20. Har du använt sex för att avsiktligt skada dig själv eller för att hantera jobbiga känslor?

Gäller även via mobil eller dator

Ja   Nej   Vet inte

VGR
Ja 7%

Nej 91%

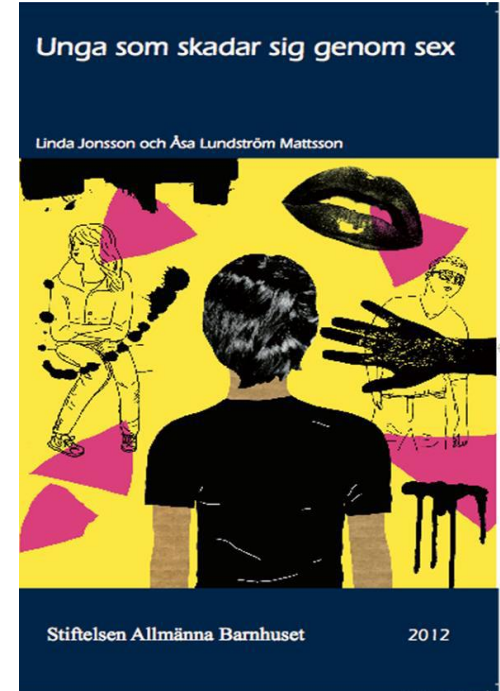
Sex som självskada/sexuellt reaktivt beteende

” När man har ett mönster av att söka sig till sexuella relationer som innebär att man skadar sig själv fysiskt och psykiskt.

Beteendet orsakar starkt signifikant lidande eller försämrade funktion i skola, arbete eller på andra viktiga områden.”

Åsa Lundström Mattsson, psykolog, Rädda Barnen

Linda Jonsson, universitetslektor, Linköpings universitet

Nationell studie om sex som självskada

Fredlund, Svedin, Priebe, Jonsson, & Wadsby (2017)

Har du någonsin använt sex för att avsiktligt skada sig själv?

- Tjej   3.2 %
- Kille   0.8 %
- Icke binär   9.4%

Nationell studie om sex som självskada *forts.*

- Medelålder för första gången, 15år
- Fler sexpartners, mer erfarenhet av att sälja sex (11.3%)
- Erfarenhet av sexuella övergrepp (83% av tjejer och 35% av killar)
- Fysisk misshandel 69% och psykisk misshandel 87%
- Samband med andra former av självskadebeteende, drogmissbruk, ätstörningar och självmordsförsök.

21. Har du fått ersättning eller betalning för sexuella tjänster?

Gäller även via mobil eller dator. Ersättning kan t.ex. vara pengar, alkohol, cigaretter, droger, boende, mat, saker, resor m.m.

Ja

Nej

Vet inte

Erfarenhet av att ha fått ersättning eller betalning för sexuella tjänster

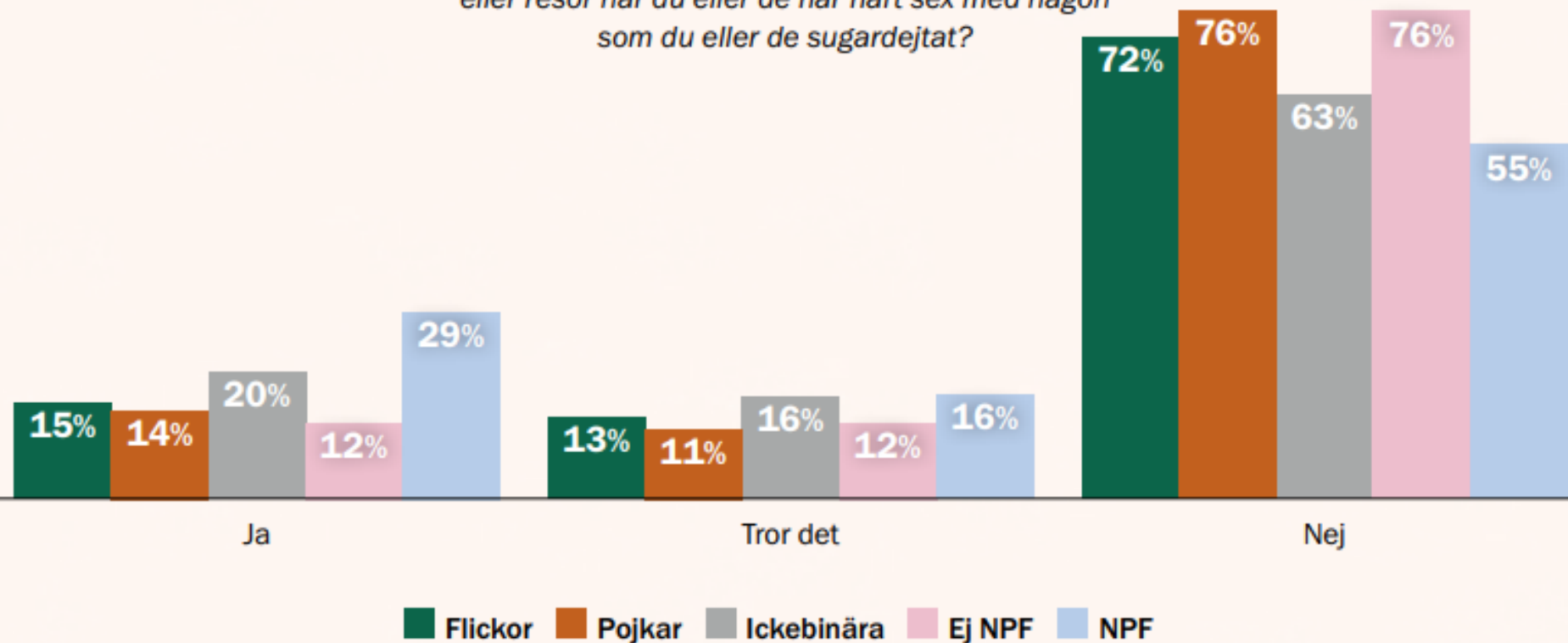
- 1.1 % av 18-åringar, alla kön
- Kontakter sker ofta över nätet
- En majoritet har varit utsatta för sexuella övergrepp och många har erfarenhet av fysiskt och psykiskt våld
- Självskada och psykisk ohälsa är vanligt

Diagram 2

Erfarenhet av sugardejting

Diagrammet visar barnens svar på frågan:
*Har du eller någon du känner fått till exempel kläder, saker
eller resor när du eller de har haft sex med någon
som du eller de sugardejtat?*

Unga, sex och internet efter #metoo

Om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021.

Författare: Carl Göran Svedin, Åsa Landberg och Linda

<https://www.allmannabarnhuset.se/produkt/unga-sex-och-internet-efter-metoo/>

22. Har du gett ersättning eller betalat för sexuella tjänster i Sverige eller utomlands?

Gäller även via mobil eller dator.

Ja

Nej

Vet inte

VGR 2023

På denna fråga svarade 1685 varav 2 personer svarade ja.

Erfarenhet av att ha gett någon ersättning eller betalat för en sexuell tjänst

- 5% av unga män 16-29 år har gett ersättning för sex
- Hälften av de som köper sex av ungdomar är själva 25 år eller yngre
- Män (18-65 år) som köper sex har i högre grad än icke sexköpare varit utsatta för sexuella övergrepp eller fysiskt våld, har ett högt antal sexpartner, kan vara upptagna av sex, aktiva på internet i sexuella syften
- Sexköp kan ske tvångsmässigt och används ibland i ångestlindrande syfte

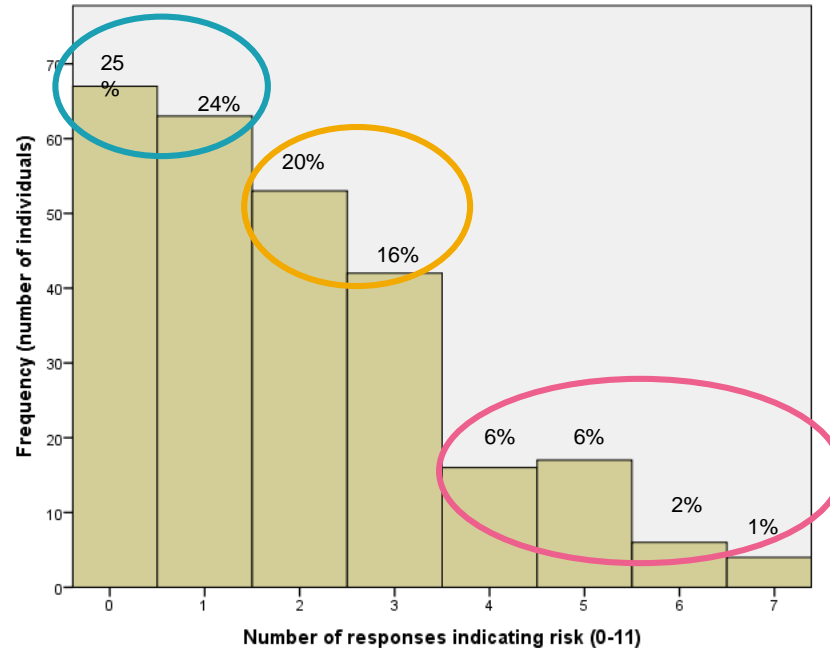
SEXIT gör att fler risktagande och riskutsatta unga identifieras

Efter 24% av besöken bedömer vårdgivaren att SEXIT förändrade utfallet av besöket

Ännu högre procentsats (64%) bland de unga som var mest riskutsatta.

Hälften av besökarna uppvisade 0–1 variabel associerad med sexuell ohälsa, en tredjedel uppvisade 2–3, och 15% uppvisade 4–7 variabler.

Resultat SEXIT 1.0

- Gruppen med 4-7 riskvariabler erbjöds oftare uppföljning och fick fler åtgärder
- Fler åtgärder vidtogs än antalet angivna besöksorsaker
- Gruppen med 4-7 riskvariabler kom oftare på icke-bokade besök jämfört med gruppen med 0-3 riskvariabler

Ungdomsperspektivet

Hur var det för dig att svara på det här frågeformuläret?

Frågorna var viktiga tyckte 87%

Frågorna var obehagliga tyckte 7%

Frågorna var svåra att svara på tyckte 8%

Besökarnas erfarenheter av SEXIT

- Samtalet, konkret vägledning

"vi gick igenom dom(svaren) och det kändes tryggt och bra liksom. Och sen ifall jag hade svarat nåt speciellt eller nånting som dom tyckte var nåt annorlunda, så tog dom upp det och sa att "jag ser här att på den här frågan så har du svarat såhär, vill du prata om det eller vill du utveckla ", ja, kollade läget så att det var okej."

- Professionellt bemötande avgörande - rädsla att bli dömd

"Det är skönt att veta att alla får svara på formuläret. Inte bara jag för att jag har en piercing i näsan."

"det är så mycket hur det görs... om personen sitter med en rynka i pannan när man berättar sina svar så blir man ju lite orolig, men om personen liksom tar det som att "ja, så här är det", ja, då känns det ju mycket lättare."

Erfarenheter från UM personal

"Om formuläret blir en rutin blir det lättare att fråga och prata om de här ämnena."

- Strukturerade frågor underlättar arbetet och gör det lättare att prata om svåra ämnen

"Det här har berikat vårt arbete och gjort det både bättre och enklare."

- Stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer

"Om inte vi ställer frågorna, vem ska då göra det?"

- Besökarnas svar skapar medvetenhet om egna fördomar
- SEXIT ger ett brett underlag för samtal och bedömning

Screening avseende sexuell ohälsa och erfarenhet av våld med ett standardiserat frågeformulär innebär fördelar

- Ett frågeformulär underlättar för både personal och besökare
- Säkerställer att frågor om tex. våld och sex mot ersättning ställs
- Går snabbare att komma till kärnfrågor och ger vägledning kring vilka som är i risk
- Strukturerat och likformigt arbetssätt
- Jämlik vård för besökaren
- Möjlighet till utvärdering, analys och förbättringsarbete

Diskutera!

Exempelfall - övning

- Diskussion i grupper kring hur ni skulle bemöta/hantera en besökare som lämnar fram detta svar.
  - Följdfrågor?
  - Åtgärder?
  - Vad är viktigt att tänka på?
- Använd handboken
- Genomgång och diskussion i storgrupp

Rutiner

- Affisch med info i väntrum
- Inledande information om: rutin och syfte med SEXIT, att ni kommer gå igenom svaren, frivillighet, tystnadsplikt och anmälningsplikt.
- SEXIT fylls i på besöksrummet i enskildhet
- Gå igenom svaren tillsammans. Vid behov ställ följdfrågor
- Gör en helhetsbedömning
- Vidtag åtgärder
- Journalför det av vikt
- Om SEXIT ska analyseras - fyll i åtgärder, annars släng

Fylla i åtgärd på SEXIT formuläret

- Bokad besök
- Drop-in/obokat besök

Personalens anteckningar

(flera svar möjliga)

A

B

C

D

E

F

G

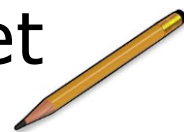
H

Bokat besök

**Drop-in/
obokat besök**

Fylla i åtgärd på SEXIT formuläret

(Kryssa, flera svar möjliga)

- A. = Ingen åtgärd
- B. = Redan pågående insats finns (t.ex. samtalsstöd)
- C. = Åtgärd i samband med aktuellt besök
(t.ex. provtagning, rådgivning)
- D. = Återbesök på mottagningen inbokat
- E. = Erbjudit återbesök - besökare tackat nej
- F. = Hänvisning till annan instans/vårdgivare
- G. = Orosanmälan till socialtjänst
- H. = Polisanmälan

Journalföring

Exempel på formuleringar vid dokumentation:

- "SEXIT har använts, inget av oro har framkommit. Ingen åtgärd behövs."
- "SEXIT har använts. Erfarenhet av XXX har framkommit. Uppföljning genom XXX pågår."
- "SEXIT har använts. Erfarenhet av XXX har framkommit. Uppföljning genom XXX pågår. Orosanmälan har gjorts. Kontakt har tagits med XXX. "
- **Ny KVÅ- kod från 1/1 2025:**
AV144 Strukturerad bedömning av sexuell riskutsatthet och våldserfarenhet

Skriv att SEXIT
använts och
när, i
synlig/sökbar
del av journalen

Strategier vid ont om tid

1. Titta igenom SEXIT snabbt och se om det är något svar som oroar dig.
2. Om det är något svar som oroar dig. Bekräfta vad du ser, bedöm om det finns akuta behov/risker.
  - Finns det akuta behov måste besöket få ta tid, även om det är drop-in eller ont om tid.
  - Om det inte finns akuta behov, säg till besökaren att du vill boka in en ny tid för att prata mer.

VGR 2023: 8,1% av besöken är registrerade som drop in/obokade besök.

För att implementeringen ska lyckas är det viktigt:

- Att införandet av SEXIT är väl förankrat hos ledningen och betraktas som verksamhetsutveckling
- Att användarna har goda förutsättningar för att kunna anpassa besökstidens längd till besökarens behov (de särskilt riskutsatta)
- Att man arbetar tvärprofessionellt
- Att användarna får möjlighet till kompetensutveckling om det behövs
- Att användningen följs upp löpande t.ex. på APT

Stöd för unga & professionella

Våld

- kvinnofridslinjen.se
- stodlinjenfortranspersoner.se
- 1000mojligheter.se
- terrafem.org (44 språk)
- ungarelationer.se
- valjattsluta.se - telefonrådgivning för våldsutövare
- killar.se
- dinarattigheter.se
- könsstympling.se
- hedersförtryck.se - Länsstyrelsen Östergötland stödtelefon yrkesverksamma
- [Regional stödcentrum heder](#) (VGR)

Information och stöd

- umo.se
- youmo.se
- killar.se
- tjejjouren.se

Sexuella övergrepp - stöd efter övergrepp

- treskabinoll.nu
- dagsattprataom.se – till barn och vuxen
- stödefterövergrepp.se
- novahuset.com - chat & stöd
- låtossprataomsex.nu
- BUP elefanten- telefonrådgivning för professionella 010-105 96 75

Oönskad sexualitet

- preventell.se

Rättigheter, Brott

- jagvillveta.se – rättigheter vid brott
- frivilligtsex.se – samtycke. Information & undervisningsmaterial

Sex mot ersättning

- Ellencentret.se
- Novahuset.com - chatt och stöd

HBTQI

- newcomersyouth.se - RFSL Ungdom's project supporting LGBTQI youth with asylum experience
- pegasus.se - sex mot ersättning (målgrupp hbtqi-personer 15-25 år)
- transformering.se
- Stödtelefon för transpersoner
020- 550000

Funktionsvariationer

- [SUFA material](#) (RFSU)
- safunkarsex.se

[Mottagning sexuella övergrepp Pilen](#)
[- 1177](#)(går bra att konsultera)

SEXIT Nyhetsbrev

- Ett sätt att hålla sig uppdaterad om nya material, utbildningar och annat som relaterar till användningen av SEXIT.
- Utkommer 2ggr/år. Anmäl dig via hemsidan, www.vgregion.se/sexit, där finns även redan utkomna nyhetsbrev.
- [Anmäl dig här](#)

Publicerad forskning om SEXIT för unga

- Hammarström S. Identification of young people at risk of sexual ill health : implementing a new tool in youth clinics [Doktorsavhandling]. Linköping University Medical Dissertations; 2021. DOI: <https://doi.org/10.3384/diss.diva-178042>
- Hammarström S, Nilzen P, Lindroth M, Stenqvist K, Bernhardsson S. Identifying young people exposed to or at risk of sexual ill health: pilot implementation of an evidence-informed toolkit (SEXIT) at Swedish youth clinics. European Journal of Contraception and Reproductive Health Care. 2019; 24:1; 45-53. <https://doi.org/10.1080/13625187.2018.1564815>
- Hammarström S, Bernhardsson S, Nilzen P, Elisson J, Frosthalm E, Lindroth M. Ask me, listen to me, treat me well and I shall tell: youth clinic visitors' experiences of systematic assessment of sexual ill health and risk-taking (SEXIT). Sexual and Reproductive Health Matters 2022;30(1). <https://doi.org/10.1080/26410397.2022.2146032>
- Hammarström S, Lindroth M, Nilzen P, et al. Staff's experiences of a pilot implementation of the SEXual health Identification Tool for assessing sexual ill health among visitors to Swedish youth clinics: A focus group study. Sexual & Reproductive Healthcare. 2021;29:100643. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2021.100643>.
- Hammarström S, Alehagen S, Kilander H. Violence and sexual risk taking reported by young people at Swedish youth clinics. Ups J Med Sci. 2022;127(1). <https://doi.org/10.48101/ujms.v127.7823>
- Kilander H, Alehagen S, Hammarström S, Golsäter M. Identifying sexual risk-taking and ill health in the meeting with young people –experiences of using an assessment tool. Scandinavian Journal of Caring Sciences 2022. <http://doi.org/10.1111/scs.13081>
- Wilhsson M, Törnqvist L, Söderquist I, Larsson M. SEXIT as a screening tool to identify adolescents exposed to or at risk of sexual ill-health and sexual risk taking. British Journal of Child Health. 2023;4(4):196–203. <https://doi.org/10.12968/chhe.2023.4.4.196>
- Håkansson M, Söderström S, Makenzius M. Experiences of school health professionals in implementing structured assessments of sexual health and experiences of violence among youth in Sweden using the SEXual health Identification Tool (SEXIT): a qualitative sequential study. BMJ Public Health 2024;2:e001667. <https://doi.org/10.1136/bmjph-2024-001667>

Avslutning

- Utbildningar & material på www.vgregion.se/sexit
- Obesvarade frågor?
- Presentation från dagen i lärportalen

SRHR-nytt

Sexuell hälsa

Reproduktiv hälsa

Sexuella rättigheter

Reproduktiva rättigheter

SRHR.se

Tack för ert deltagande!

Malin Askhamre

Utvecklingsledare

Kunskapscentrum för sexuell hälsa

malin.askhamre@vgregion.se

0705-420841

Eva Rundberg

Utvecklingsledare

Kunskapscentrum för sexuell hälsa

eva.rundberg@vgregion.se

072 - 205 43 93

www.vgregion.se/ksh

www.vgregion.se/sexit

www.srhr.se/sexit